

1. ULUSAL TURİZM KONGRESİ'NİN ARDINDAN...

Nazmi KOZAK

ABSTRACT

AFTER 1st NATIONAL TOURISM CONGRESS

Nazmi KOZAK

1st National Tourism Congress had a meeting in Kuşadası between the dates of 16 and 19 November 1990. The problems of Turkish Tourism have been discussed and the suggestions prepared by the working groups has forwarded to central administration, during this congress being arranged by Municipality of Kuşadası and Aydın School of Tourism and Hotel Management. Participations from central tourism administration and even a small number of participants from sector of tourism have taken part in this congress besides large number of scientist from the universities in the country and abroad.

Durmadan değişen dünyanın siyasal, toplumsal ve ekonomik ortam, koşul ve değerleri her alanda olduğu gibi, turizmde de kendisini gösteriyor. Turizm sektörünün mevcut sorunları, dünyanın içinde bulunduğu konjoktüre koşut olarak değişmekte ve etkisini hissettirmektedir. Bu değişim ve etki, diğer sektörlerle oranla turizmde daha bir fazla yaşanıyor...

Turizmin öznesinin insan ve gelişmelere diğer sektörlerle nazaran daha bağımlı olması ve olaylardan hemen etkilenmesi; bu sektörde çalışanların dikkatinin sürekli olarak dış ve iç dünyadaki gelişmelerde toplamalarını zorunlu kılıyor. Son olarak yaşanan "Körfez Krizi" gibi dünyanın siyasal ve ekonomik konjoktüründer kaynaklanan olaylar yanında, son yıllarda turizm sektörünü tehdit etmeye başlayan "Çevre Katliamı" sorunu, turizm işletmecilerinin önemle üzerinde durmaları, dikkatle izlemeleri ve sorunları olabildiğince en az zararlı çıkmayı gerçekleştirecek kararları almalarını zorunlu hale getiriyor.

Sorunlara çözüm bulmak ise, başta kamu yönetimi yetkilileri olmak üzere, turizm işletmecilerimizin bir araya gelmelerini ve demokratik bir ortamda çalışmalarını gerektiriyor. Farklı görüşleri de dinleyerek, çeşitli kesimlere konuşma olanağı sağlayarak birtakım ortak noktalardan çözüm yolları üretmek gerekiyor...

İşte bu bağlamda gerçekleştirilmek istenen bir kongre 16-19 Kasım 1990 tarihleri arasında, Kuşadası Belediyesi ile Aydın Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu eşgüdümünde Kuşadası'nda gerçekleştirildi.

1. Ulusal Turizm Kongresi'ne yurt içindeki ve dışındaki bazı üniversitelerin temsilcileri yanında, Turizm Bakanlığı ve az sayıda da olsa turizm sektöründen katılımlar oldu.

Kongre, 16 Kasım tarihinde Prof.Dr. Atilla SEZGIN'in konuşmasıyla açıldı. Daha sonra kongrenin ilk oturumuna geçildi. Bu ilk oturuma Yüksek Öğretim Kurulu Yürütme Kurulu Üyesi Prof. Dr. Atilla SEZGIN, Surrey Üniversitesi'nden Prof. Dr. Brian ARCHER, Central Florida Üniversitesi'nden Prof. Dr. Abraham PIZAM ve Texas A & M Üniversitesi'nden Prof. Dr. Turgut VAR katıldı ve birer bildiri sundular.

Öğleden sonra kongrenin "Türkiye'de Turizm Eğitimi" konulu ilk oturumuna geçildi. İki gün süren kongre boyunca, "Türk Turizminin Tanıtma Sorunları", "Türk Konaklama Sektörünün Sorunları", "Türk Turizmde Çevre Sorunları", "Türk Turizminin Genel Sorunları", "Turizminin Sosyo-Kültürel Etkileri, Seyahat Acentelerinin Sorunları" konularında oturumlar yapıldı, çeşitli bildiriler sunuldu ve tartışmalar yapıldı.

Programın tam olarak uygulanamaması nedeniyle her oturumun yapıldığı günün akşam saatlerinde gerçekleştirilmesi programlanan Çalışma Grupları toplantılarının tümü 17 Kasım akşamında kısa bir süreye sığdırılarak yapıldı. Daha sonra çalışma grupları ra-

porları okunması ve genel bir değerlendirme ile kongre çalışmaları son buldu.

KONGREDE SUNULAN BİLDİRİLERDE BAZI ÖNEMLİ NOKTALAR

Kongrenin "Türkiye'de Turizm Eğitimi" konulu ilk oturumunda Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Doğan TUNCER, "Türkiye'de Turizm Eğitimi: Kim İçin Eğitim? Ne İçin Eğitim? Nerede Eğitim?" başlıklı bir bildiri sundu.

Türkiye'de turizm eğitimi alanına kim için, ne için ve nerede eğitim yapılacağı sorularının henüz yanıtlanamamış olduğunu vurgulayan Prof. Dr. Tuncer, bu soruların yanıtlanmasının bu alandaki sorunun çözümü için ilk adımı oluşturduğunu bildirdi.

Ülkemizde turizm eğitimi ile; arz kurumu olarak okulların, talep eden olarak sektörün, aracı kurum olarak ise Bakanlığın ilgilendiğini söyleyen Prof. Dr. Tuncer, bu üç unsurun bir araya gelmelerindeki öneme dikkat çekti. Prof. Dr. Tuncer, Türkiye'de turizm eğitiminde piramidin ters dönmek üzere olduğunu bildirdi.

Turizm eğitimi alanında ilk olarak "Kim için eğitim" sorusu ile konuya yaklaşılmaması gerektiğini söyleyen Prof. Dr. Tuncer, turizm okullarına öğrenci alırken onların turizm sektörü hakkında bilgilendirilmelerindeki öneme işaret etti. Lisans düzeyi turizm programlarının gereksizliğine işaret eden konuşmacı, lisansüstü programların daha verimli olduğunu sözlerine ekledi. Prof. Dr. Tuncer, lisans düzeyi turizm programlarının yabancı dil hazırlık sınıfı yerine yabancı dil puanıyla ÖYS Sınavında öğrenci kabul cimelerindeki öneme değindi.

Turizm eğitiminin temel amacının genel ekonomiye yönelik katma değer artırılması, başka bir deyişle

turizm işletmelerini daha verimli çalıştıracak elemanların yetiştirilmesi olduğunu söyleyen Prof. Dr. Tuncer, ancak yükseköğrenim düzeyi turizm programlarından mezun olanların çok düşük bir bölümünün sektörde çalıştığını, bunun da ekonomiye yük getirdiğini söyledi.

Sektör ile turizm eğitim kurumları arasında bilgi akışı olmadığını bildiren Prof. Dr. Tuncer, "... staja gönderdiğimiz öğrencilerin staj belgelerinde iyi şeyler yazılı olmasına karşılık, öğrencinin çalıştığı tesisin yöneticileri ile karşılaştığımızda bize öğrencinin başarısız olduğunu söylüyorlar" dedi. Prof. Dr. Tuncer, işletme yöneticilerinden öğrencilerinin başarılı ya da başarısız olduklarını staj belgelerine yazmalarını istedi.

Türkiye'de genellikle konaklama işletmeciliği ağırlıklı eğitim yapıldığını, bunun yanlış bir uygulama olduğuna işaret eden Prof. Dr. Tuncer, halen müdürlüğünü yaptığı Hacettepe Üniversitesi Ankara Meslek Yüksekokulu Turizm Programı'nda ikinci sınıfta seyahat işletmeciliği ve konaklama işletmeciliği olmak üzere iki ayrı alanda eğitime bu yıl başladığını sözlerine ekledi.

"Türkiye'de Turizm Eğitimi" konulu oturuma "Özgün Turizm Eğitimi ve Sorunları" başlıklı bildirisıyla katılan Balıkesir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Müdürü Prof. Dr. Necdet HACIOĞLU, bu alanda uzun süredir görülen ve yaşanan, ancak bir türlü çözümlenemeyen sorunları anlattı. Prof. Dr. Hacıoğlu, turizmle ilgili eğitim-öğretim kurumlarına giriş, eğitim-öğretim programları, eğitici sorunu, staj-uygulama, eşgüdümsüzlük, yasal ve hukuki sorunlar ile mezunların sektörde çalışması gibi konulardaki sorunları ayrı ayrı açıkladı; ve bu sorunlara çeşitli çözüm yolları önerdi. Prof. Dr. Hacıoğlu, konuşmasının sonunda şunları dedi: "... Turizm eğitim kurumları ile işletmeler aktif bir işbirliği oluşturup sektörün ihtiyaç duyduğu kalifiye insan gücünün istenilen ölçüde yetiştirilmesini sağlayabilirler. Yasal ve teknik düzenlemeler yapılarak özgün turizm eğitiminin Avrupa Topluluğu standartlarına ulaştırılması gereklidir. Yeterli insan gücü vardır. Bunun günün koşullarına göre eğitilmesi sağlanmalıdır."

Kongrenin "Türk Turizminin Tanıtım Sorunları" konulu oturumuna "Turizm Sektöründe Tanıtma ve Pazarlama Stratejileri" başlıklı bildirisini ile katılan Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Meslek Yüksekokulu öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Orhan İÇÖZ, Türkiye'nin turizm pazarlaması çalışmalarını Avrupa dışındaki ülkelerde yoğunlaştırması gerektiğini savundu. Türkiye'nin turistik tanıtma ve pazarlaması konusunda ağırlık vermesi gereken ülkelerin başında ABD'nin olması gerektiğini ileri süren Yrd. Doç. Dr. İçöz, buna neden olarak da Amerikalı turistlerin ortalama harcaması en yüksek grubu oluşturmalarını gösterdi. Yrd. Doç. Dr. İçöz, Amerikalı turistlerin Türkiye'ye ancak

200.000 dolayında bir toplam girişleri bulunduğunu, bunun da Türkiye'nin Amerikan Pazarı'ndan yeteri kadar yararlanmadığını gösterdiğini söyledi. Aynı durumun Japonya kaynaklı turistler konusunda da görüldüğünü söyleyen Yrd. Doç. Dr. İçöz, değişen koşullar nedeniyle Sovyetler Birliği'nin de potansiyel pazar olmaya aday olduğunu, bu nedenle de tanıtma ve pazarlama etkinliklerinin bu ülkeler üzerinde yoğunlaştırılmasındaki öneme dikkat çekti.

"Türk Turizminin Tanıtım Sorunları" konulu kongrenin ikinci oturumuna "Türkiye'nin Tanıtılmasında Turizm Görevlilerinin Rollerini Algılamaları" başlıklı bir araştırma ile katılan Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Alpay ATAOL, Doç. Dr. Ömür (Timurcanbay) ÖZMEN, Doç. Dr. Alev (Ergenç) KATRİNLİ, söz konusu araştırmayı Türkiye'nin tanıtılmasında rolü bulunan kişilerin rolleri ile bu konudaki algılarını, etkilerini belirlemek; Türkiye'nin tanıtılmasında rolü olan kişilerin turizm sorunları ile ilgili görüşlerini almak; ve Türkiye'nin tanıtılmasında rolü olan kişilerin demografik özelliklerini açığa çıkarmak amacıyla gerçekleştirmişler.

45 kişilik bir örneklem üzerinde gerçekleştirilen bu araştırmada için sonuç olarak; "başka örneklerle ile değişik sonuçlara ulaşılabilir. Ancak bu araştırmanın bulgularına dayanılarak örneklemimizin rol yeterliliklerinin yüksek olduğu, dolayısıyla turizm görevlilerinin, Türkiye'nin tanıtılması konusunda kendilerini etkin olarak algıladıkları ileri sürülebilir." denilmektedir.

Kongrenin "Türk Turizminin Tanıtım Sorunları" konulu oturumunda Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. Bayram KAYA, "Tanıtım Politikaları ve Sorunları" başlıklı bir bildiri sundu.

Tanıtma kavramının mikro ve makro tanıtma olmak üzere iki boyutlu olarak ele alınması gerektiğini söyleyen Yrd. Doç. Dr. Kaya, mikro tanıtmanın, bireysel örgütsel düzeyde tutundurma öğelerinin hedef kitlelere yöneltilmesi, makro tanıtmanın ise, devlet ve sektör işletmelerinin, devlet dışı örgütlenmeleri ön plana alarak yaptıkları tanıtma etkinlikleri olarak tanımladı.

Bir firmanın bireysel düzeyde tutundurma çabaları içinde reklam ve halkla ilişkiler etkinlikleri ile tanıtma çabası gösterdiğini belirten Yrd. Doç. Dr. Kaya, makro düzeydeki tanıtmanın ülke hedef ve dış politikalarından bağımsız olmadığını ve tanıtma politikalarının siyasal, ekonomik, sosyo-kültürel ve turistik içerikli olmasından dolayı, ülkesel dış tanıtımda diplomasi, enformasyon ve katmanlı politika gibi temel tanıtma yöntemlerinin kullanıldığını söyledi. Yrd. Doç. Dr. Bayram Kaya daha sonra konuşmasını şu cümlelerle bitirdi:

"Enformatik yöntemler, kitle iletişim araçlarıyla

uzun vadeli amaçlara yönelik, sosyo-kültürel ağırlıklı tanıtma yöntemlerini içerir. Uzun vadeli ve pasiftir. Orta ve kısa vadede dinamik tanıtmayı ise katmanlı politika yöntemleri sağlar. Bu alandaki örgütlenmeler profesyonel uzmanlardır. Dünyada yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu yöntemler için mikro düzeyde, sektörel bazda ve dış ilişkiler çerçevesinde özel ve kamu örgütlenmeleri kurularak güç yaratılmalıdır. Ayrıca, profesyonel PR firmaları hizmetlerinden de yararlanılabilir. Özel örgütlenmeler ön planda olarak, devlet arka planda kalarak daha dinamik tanıtma yapılabilir."

"Türk Turizminin Genel Sorunları" konulu oturumda konuşan Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Rauf ARIKAN, "Avrupa Topluluğu'nda Gelişmeler ve Türk Turizmi" başlıklı bir bildiri sundu.

Konuşmasına Avrupa Topluluğu'nun genel yapısını açıklayarak başlayan Prof. Dr. Arıkan, AT'nin 1957 yılında Roma Anlaşması ile oluşturulduğu tarihten bu yana yaşanan gelişmeleri kısaca anlattı. Daha sonra Avrupa Topluluğu'nun turizm politikasına ilişkin açıklamalarda bulunan Prof. Dr. Arıkan, gerçekte AT'da tarım, sanayi, ulaştırma vb. sektörlerdeki gibi turizm sektörüne değinilmemiş olduğunu, ancak ortak bir pazarın oluşturulması, mal, sermaye ve kişi hareketlerinin serbestleşmesinin dolaylı olarak turizmi de kapsayacağını söyledi. Konuşmacı, Avrupa Topluluğu'na üye ülkelerin dünya turizm pazarında önemli bir paya sahip olduğunu, uluslararası turist giriş-çıkışlarının yarısına yakın bir bölümünün AT üyesi ülkelerde olduğunu bildirdi.

AT'nin, sınırlardan arındırılmış "Halk Avrupa'sı"nı oluşturmak ve bölgesel politikalarından, istih-

dam yaratma konularında turizmin ekonomik ve sosyal önemini vurgulamak amacıyla 1990 yılını Avrupa Turizm Yılı olarak ilan ettiğini vurgulayan Prof. Dr. Arıkan, Topluluk Komisyonu'nun 1986 yılında uygulamaya koyduğu turizm politikalarını açıkladı.

1992 Avrupa Tek Pazarı sonrasında, serbest rekabet ortamının turizm alanında da oluşacağını söyleyen Prof. Dr. Arıkan, Topluluğun konaklama tesislerini, hizmetlerini belgelendirme, standardizasyon ve diğer kalite kontrollerine daha çok önem vereceğini, ülkemizin bu gelişmelere ayak uydurabilmesi için turizm yetkililerine ve ilgili kurumlara büyük görevler düştüğünü bildirdi.

1992 Avrupa Tek Pazarı ile birlikte yürürlüğe girecek turizm tüketici kredilerinin yalnız Topluluk sınırları içerisinde uygulanacağını, bunun da ülkemizi yakından ilgilendirdiğini söyleyen Prof. Dr. Arıkan, Türkiye turizminin Avrupa Topluluğu'ndaki bu gelişmelere ayak uydurabilmesi için alınması gereken önlemleri açıklayarak konuşmasını bitirdi.

"Turizmin Sosyo-Ekonomik Etkileri, seyahat acentelerinin Sorunları" konulu oturumunda konuşan TÜRSAB Antalya Bölgesel Yürütme Kurulu Genel Sekreteri Abdullah TEKİN, sunduğu bildiri de seyahat acentelerinin sorunlarını anlattı.

Abdullah Tekin, seyahat acentelerinin sorunlarını; personel ve eğitim, tanıtma ve pazarlama ve genel sorunlar olmak üzere üç ana kısma ayırarak anlattı. seyahat acentelerinin ilk sorunun personel ve eğitim olduğunu bildiren Tekin, bu sorunu seyahat acentelerinin ve TÜRSAB'ın kendi olanakları ile çözmeye çalıştıklarını ama bunun uzun zaman aldığına değinerek; yurtdışında çalışan işçilerimizden yurda kesin dönüş yapanların çocuklarından yararlanma yoluna gidildiğini, ancak işçi çocuklarının uyum sorunu

nedeniyle istenildiği ölçüde başarılı sonuçlar alamadıklarını söyledi. Halen seyahat acentelerinde çalışan personelin %80'inin mesleki turizm eğitimi almadığını belirten Tekin, dört yıllık turizm eğitim-öğretim programlarının seyahat acenteciliğini soyutlayarak eğitim yaptıklarını, bunun da çok yanlış bir uygulama olduğuna dikkat çekti.

seyahat acentelerinin ikinci sorununu genel sorunlar başlığı altında toplayarak anlatan Tekin; Türkiye turizminin en büyük sorununun sahibinin kim olduğunun belirlenmesi ve mevcut sorunlarının çözümlenmesi için gereken örgütlenmenin gerçekleştirilmesi olduğunu bildirdi. Tekin, şu anda uygulanan örgütlenme ile sorunların çözülenemeyeceğini söyledi. Turizme açık ören yerlerinin bakımsızlığından yakınan Tekin, bunun nedeninin buralardan elde edilen kazancın özel idarelerce kullanılması olduğunu vurgulayarak; özel idarelerin ören yerlerinin bakımına hiç harcama yapmamasını eleştirdi. Tekin, turizm yönünden gelişmiş Aydın, Muğla, Antalya, İzmir gibi illere turizmle ilgilenen valilerin atanması gerektiğini söyledi.

Turizm yönünden gelişmiş yörelerdeki mülki amirlerin yalnızca şekilsel düzenlemelerle uğraştığını ancak gerçek sorunları çözmede yetersiz kaldıklarını vurgulayan Tekin, buralarda turizm komiserlikleri kurulmasındaki önemi anlattı.

Orta ve uzun dönemli planlara oldukça ters olarak turizm sektörüne kısa zamanda "Köşe Dönmece" yaklaşımların aşılandığını söyleyen Tekin, böyle anlayışların Türkiye turizmine büyük darbeler vurduğunu belirtti.

seyahat acentelerinin üçüncü sorunu olarak, tanıtma ve pazarlamaya ilişkin düşüncelerine yer veren Tekin, seyahat acentelerinin tek başlarına daha büyük pazarlara ulaşmakta güçlük çektiklerini, bu nedenle devletin yardımına gereksinme duyduklarını söyledi. Yurtdışı turizm bürolarının durumuna da değinen Tekin, buralarda çalışacak personelin atamalarının politik yaklaşımlardan arındırılması gerektiğini sözlerine ekledi.

Kongreye "Türkiye'de Turizmin Ekonomik Gelişmeye Katkısı ve Sosyo-Ekonomik Etkileri" başlıklı bir bildiri ile katılan Gazi Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Hikmet İYİDİKER, turizmin ülke ekonomileri için olan önemine değinerek; turizmin ulusal gelire, isdihdama, yatırım çeşitlendirilmesine, ödemeler dengesinin kapatılmasına olan katkılarının yanında, turizmin sosyo-ekonomik etkilerinin de olduğunu söyledi. Bu etkileri, daha önceleri Dr. Ziya Eralp tarafından yapılmış bir araştırmaya dayanarak örneklerle açıklayan Prof. Dr. İyidiker, turizmin olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi için turizmin gelişmesinin pazar koşullarına bırakılmamasındaki öneme dikkat çekti. Prof. Dr. İyidiker, turizm gelişmesinin kesinlikle planlı bir biçimde gerçekleştirilmesini, bu yapılmaz ise turizmin

olumsuzluklarının daha da artacağını söyledi.

Balıkesir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu araştırma görevlilerinden Ayhan GÖKDENİZ, kongrenin son konuşmacısı olarak sunduğu bildiride seyahat acentelerinin sorunlarını anlattı.

Seyahat acenteciliğinin kısa bir geçmişini anlatarak konuşmasının seyahat acentelerinin sorunları bölümüne başlayan Gökdeniz, turizmin dünya ve ülke ekonomileri açısından önemini çeşitli verilerle açıkladı. seyahat acentelerinin sorunlarını; yönetim-tanıtma-istihdam, tanıtma ve pazarlama; (tanıtma teşvik, tanıtma pazarlama), dağıtım ve satış sorunları, ekonomik sorunlar, çevre ve altyapı sorunları, turistik ürün çeşitliliği sorunu ve tüketicinin korunması olmak üzere yedi başlıkta toplayan Gökdeniz, bu sorunları ayrı ayrı açıklayarak konuşmasını bitirdi.

ÇALIŞMA GRUPLARININ GETİRDİĞİ ÖNERİLER

Türkiye'de Turizm Eğitimi, Türk Turizminin Tanıtım Sorunları, Türk Konaklama Sektörünün Sorunları, Türk Turizmde Çevre Sorunları, Turizmin Sosyo-Ekonomik Etkileri, Seyahat acentelerinin Sorunları konularında altı çalışma grubu, kongrede sunulan bildiriler ve yapılan tartışmalardan yola çıkarak ilgili kurumlara sunulmak üzere öneriler hazırladı.

Bu önerileri şu şekilde özetlemek olasıdır:

1) Türkiye turizminin güvencesi konumundaki iç turizmin geliştirilmesi. Bu nedenle iç ve dış turizmin birbirini ikame edici özellik ve boyut kazanabilmesi için çalışmalara ağırlık verilmelidir.

2) Turizm Bakanlığı'nca düzenlenen turizm şuralarının her yıl geleneksel olarak toplanması.

3) Turizm Bakanlığı'nca toplanan turizm istatistiklerinin statik bir yapıdan dinamik bir yapıya kavuşturulması. Analize elverişli turistik verilerin sağlanması suretiyle sektörün ilgili firma ve şahıslarına yol gösterici şekilde istatistiksel veriler üretilmesi.

4) Körfez Krizi'nin süreklilik kazanması ve/veya daha ciddi boyutlara ulaşarak ülkemizde daha ciddi bir durum alması durumunda turizm işletmelerinin bankalara olan kredi borçlarının ertelenmesi.

5) Körfez Krizi'nden zarar görecektir ülkelere yapılacak yardım kapsamında olan Türkiye'ye söz konusu yardım tutarından turizm sektörünün bu krizden uğrayacağı kayıp ölçüsünde yararlandırılmasının sağlanması.

6) Avrupa Topluluğu'na entegre olunması yönündeki çalışmalar kapsamında tekdüze muhasebe sisteminin yaygınlaştırılması.

7) İş tanımlaması uygulamasına gidilmesi. Uluslararası kurallara uygun otel ve seyahat işletmeciliğinin geliştirilmesi.

8) Dış tanıtım ve pazarlama etkinliklerinin etkin bir şekilde yürütülmesi.

9) Turizm konaklama işletmelerinin tesis ve hizmet niteliğine uygun fiyatla satış yapabilmeleri yönünde promasyon, satış ve pazarlama etkinliklerinin özel ve kamu sektöründe planlı ve etkin bir şekilde yapılması.

10) Hızlı turizm arzı gelişimine koşut olarak alt yapı eksikliklerinin ivedilikle giderilerek Türkiye turizminin altyapı eksikliğinden olumsuz olarak etkilenmesinin giderilmesi.

11) Turizm yatırımlarının fiziksel planlama çalışmalarının tamamlanmış yörelerde yapılmasıyla yatırım projelerinin yapılabilirliğinin ciddi araştırma tekniklerine oturtulması.

12) Turizm eğitiminde özellikle orta kademe nitelikli personel yetiştirilmesine olan gereksinme nedeniyle bu tip eğitim etkinliklerinin artırılması.

Üç gün süren I. Ulusal Turizm Kongresi, Türkiye turizminin içinde bulunduğu çeşitli sorunların tartışılması yönünden yararlı geçmiştir. Bu yönüyle olumlu bir gelişmedir.

Ancak, kongrede bazı eksikliklerin de olduğu görülmüştür. Özellikle organizasyon konusunda, -belki de- bu alanda yeterince deneyimli olunmaması nedeniyle bazı sorunlar oldu. Eksikliklerin somut olarak göze çarpanları; çalışma grupları toplantılarının çok kısa bir süreye sığdırılması, oturum konusunun çok fazla ama zamanın kısıtlı olması nedeniyle, konulara gereği gibi değinilememesi ve konuşmacı olarak sektörden yeterince konuşmacının olmamasıdır.

Bunlarla birlikte, konuşmacı olarak sürekli yapılanın tersine değişik isimlere de olanak tanınması, belki de kongrenin en olumlu yanıdır.

Öte yandan, sorunları bir türlü bitmeyen işletmecilerimizin, nedense böyle toplantılara pek ilgi göstermemeleri, onların sorunlara bakışının bir kez daha vurgulanması açısından kongrenin bir başka olumlu yönüdür: "... sezon bitmiş, sorunlar da bitmiştir onlar için; ta ki gelecek sezona kadar..."